

УДК 378.013

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-211-215

КУЛІКОВА Світлана Вікторівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0397-6853>
e-mail: s.v.kulikova@cuspu.edu.ua

РОЗВИТОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ

У статті автор розглядає напрацювання сучасних вітчизняних дослідників, які висвітлюють питання розвитку соціокультурної діяльності. Протягом останніх кількох років, в умовах воєнної агресії Росії проти нашої країни та в умовах соціально-економічної кризи, соціокультурна діяльність набуває все більшої важливості в історичному, духовному, економічному та політичному житті України. Вона стає особливим явищем у загальному прогресі цивілізації й ключовим інструментом досягнення примирення, взаєморозуміння й толерантності між різними культурами та етнічними спільнотами.

Соціокультурна діяльність у наукових розвідках вітчизняних науковців розглядається як система конкретних заходів, які відображають завдання соціальної політики держави у сфері дозвілля і культури, вона визначає не лише напрямки, але й методи їх втілення, а також є керованим соціальними установами і суспільством процесом залучення людини до культурного життя.

Проблеми модернізації й трансформації українського суспільства у 1990-х роках стають предметом наукових розвідок українських учених В. Андрущенко, С. Борінштейна, Є. Головахи, М. Горлача, А. Кавалерова, С. Катаєва, В. Ларцева, М. Михальченко, А. Ручки і багатьох інших. Заслужують уваги дисертаційні дослідження З. Атаманюк, Є. Борінштейна, Л. Кононенко, Ф. Ревіна та ін., в яких досліджуються соціокультурні трансформації сучасного українського суспільства та різноманітні соціокультурні процеси.

Грунтовний аналіз теоретичних і практичних аспектів соціокультурної діяльності є змістом навчальних посібників Н. Кочубей, О. Петінової та В. Опанасюк.

Різноманітні аспекти трансформації соціокультурної сфери українського суспільства розглядаються у низці колективних монографій (2013-2023 рр.).

Аналіз стану розвитку соціокультурної діяльності дає підстави констатувати, що вітчизняні вчені зробили спроби розкрити певні аспекти еволюції цього феномену.

Ключові слова: соціокультурна діяльність, соціокультурні трансформації, соціокультурні процеси.

KULIKOVA Svitlana Viktorivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Art Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0397-6853>
e-mail: s.v.kulikova@cuspu.edu.ua

DEVELOPMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY IN THE RESEARCH OF SCIENTISTS

In the article, the author examines the work of modern domestic researchers, who highlight the issue of the development of socio-cultural activities.

During the last few years, in the conditions of Russia's military aggression against our country and in the conditions of the socio-economic crisis, socio-cultural activities are gaining more and more importance in the historical, spiritual, economic and political life of Ukraine.

It becomes a special phenomenon in the general progress of civilization and a key tool for achieving reconciliation, mutual understanding and tolerance between different cultures and ethnic communities.

Socio-cultural activity in the scientific research of domestic scientists is considered as a system of specific measures that reflect the tasks of the state's social policy in the sphere of leisure and culture, it determines not only the directions, but also the methods of their implementation, and is also a process of human involvement in cultural activities managed by social institutions and society life.

Most Ukrainian scientists consider the concept of sociocultural activity from the point of view of two aspects – «social work» and «cultural activity», therefore, sociocultural activity is a process of active inclusion of a person in culture, which is implemented mainly by society, and not only by social institutions.

The problems of modernization and transformation of Ukrainian society in the 1990s became the subject of research by Ukrainian scientists V. Andrushchenko, E. Borinstein, E. Holovakha, M. Horlach, A. Kavalarov, S. Kataeva, V. Lartseva, M. Mykhalchenko, A. Pens and many others. Dissertation studies by Z. Atamanyuk, E. Borinshstein, L. Kononenko, F. Revina, etc., in which the socio-cultural transformations of modern Ukrainian society and various socio-cultural processes are studied, deserve attention.

A thorough analysis of the theoretical and practical aspects of socio-cultural activities is the content of the textbooks by N. Kochubey, O. Petinova, and V. Opanasyuk.

Various aspects of the transformation of the socio-cultural sphere of Ukrainian society are considered in a number of collective monographs (2013-2023).

The analysis of the state of development of socio-cultural activities gives reasons to state that domestic scientists have made attempts to reveal certain aspects of the evolution of this phenomenon.

Key words: sociocultural activity, sociocultural transformations, sociocultural processes.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблеми соціокультурних процесів в Україні набувають

особливої актуальності в сучасний період у зв'язку з необхідністю визначення парадигми розвитку й наукового забезпечення їхньої модернізації.

Наразі Україна переживає національно-державне відродження та впровадження демократичних цінностей в умовах, які є складними й суперечливими через нестабільність та революційний характер багатьох суспільно-політичних й соціально-економічних процесів, що розпочалися ще у 1990-х роках і в результаті цього, навіть до теперішнього часу залишаються невизначеними світоглядні та ціннісні орієнтири, які регулюють людську поведінку та взаємини, що має значний вплив на соціокультурну ситуацію в Україні.

Глобальні суспільні зміни, якщо вони є системними та пов'язані з встановленням нового соціального порядку, завжди супроводжуються культурними трансформаціями та характеризуються як «переоцінка усіх цінностей». Ситуація стала значно більш складною через анексію Криму Росією, гібридну війну на Донбасі, згодом повномасштабне вторгнення Росії на територію України 24. 02. 2022 р., що стало новими складними викликами для нашої країни.

Впродовж всього цього часу сусідня країна намагалася утримати Україну у своїх лещатах, не допускаючи демократизації її внутрішнього життя та вибору європейських цінностей. Відбувалося активне нав'язування уявлень про постійну неуспішність, спрямованих на знищення української ідентичності. В таких обставинах соціогуманітарні науки покликані вирішити важливі питання щодо переосмислення звичної шкали оціночних критеріїв не лише нашого минулого, а й майбутнього. Все вище сказане відноситься і до змін у соціокультурній сфері українського суспільства, яке все ще має глибокі зв'язки з тоталітарним минулим. Варто відзначити, що українські науковці приділяли й продовжують приділяти значну увагу дослідженню окреслених проблем.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема соціокультурної діяльності у сучасній вітчизняній науковій літературі вивчалася у дослідженнях С. Виткалова, М. Гавриленко, О. Копієвської, Н. Кочубей, Г. Лещук, І. Лисакової, Д. Малкова, Я. Никорака, В. Степанова, Т. Спіриної, І. Червінської, Ю. Щербини-Яковлевої та ін.

Сучасні підходи до розуміння соціокультурної діяльності розглядали П. Вичівський, С. Дричак, Т. Маланюк, В. Орлова та ін.

Сутність поняття «соціокультурна діяльність» в контексті досвіду європейських країн вивчали В. Власова, В. Коба, І. Тарновська та ін.

Соціокультурна діяльність в житті сучасної України розглядається в наукових розвідках А. Паршиної, О. Петінової та ін.

Мета статті – розгляд напрацювань сучасних вітчизняних дослідників, які висвітлюють питання розвитку соціокультурної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх кількох років, в умовах воєнної агресії Росії проти нашої країни та в умовах соціально-економічної кризи, соціокультурна діяльність набуває все більшої важливості в історичному, духовному, економічному та політичному житті України. Вона стає особливим

явищем у загальному прогресі цивілізації й ключовим інструментом досягнення примирення, взаєморозуміння й толерантності між різними культурами та етнічними спільнотами.

Більшість українських вчених поняття соціокультурної діяльності розглядають з точки зору двох аспектів – «соціальна робота» та «культурна діяльність», отже соціокультурна діяльність – це процес активного включення людини у культуру, який реалізується переважно суспільством, а не тільки соціальними установами.

Як вказують науковці, соціокультурна діяльність може розглядатися як система конкретних заходів, які відображають завдання соціальної політики держави у сфері дозвілля і культури. Вона визначає не лише напрямки, але й методи їх втілення, а також є керованим соціальними установами і суспільством процесом залучення людини до культурного життя [4].

Проблеми модернізації й трансформації українського суспільства у 1990-х роках стають предметом дослідження українських учених В. Андрушенка, Є. Борінштейна, Є. Головахи, М. Горлача, А. Кавалерова, С. Катаєва, В. Ларцева, М. Михальченко, А. Ручки і багатьох інших, наукові доробки яких відзначалися органічним поєднанням теоретичних та емпіричних аспектів.

А. Ручка приділив особливу увагу аналізу трансформаційних процесів у всіх сферах суспільного життя України та дослідив еволюцію соціокультурних характеристик протягом другої половини 1980-х та початку 1990-х років. Також дослідник вивчав еволюцію соціокультурних характеристик за період 1990–2000-х років та надав ґрунтовний аналіз системності трансформаційних процесів в Україні, які охоплюють усі сторони й галузі суспільного життя [13].

Великої уваги в руслі нашого дослідження заслуговують наукові доробки С. Катаєва, які репрезентовані у докторській дисертації «Соціокультурна трансформація сучасного українського суспільства» (1998). Науковець розглядає теоретико-методологічні проблеми соціокультурної трансформації, однак оминає увагою систему культури як особливу соціокультурну галузь та зміни в її певних компонентах, а саме в освіті, науці, релігії, мистецтві, дозвіллі тощо [9].

Ґрунтовними є дослідження, присвячені аналізу соціокультурних змін, зафіксованих шляхом моніторингу в Україні з 1991 по 2002 рік, що виконані під керівництвом Є. Головахи [5].

Як зауважує у своєму дисертаційному дослідженні Є. Борінштейн, цей аналіз характеризується комплексним підходом, що дозволяє зробити висновки про динаміку соціальних показників українського суспільства, який видозмінюється у взаємозв'язку економічних, політичних та культурних факторів [3].

Період перебудови детально вивчав О. Бойко (2002) і саме в процесі перебудови вагому роль, на його погляд, відіграли соціокультурні фактори, зокрема виникнення неформальних громадських організацій, ренесанс релігії, звернення до

історичної правди та відродження національних почуттів суспільства [2].

Г. Касьянов присвятив свою наукову діяльність історичному розгляду подій, які розгорталися в Україні протягом 1991–2007-х років (2008). У його наукових доробках міститься значний обсяг фактичного матеріалу, який дає можливість висвітлити зміни в політичній системі України, становлення структур державної влади, формування нації, проблеми громадянських прав, трансформації в економічному, соціальному та культурному житті [8].

В руслі нашого дослідження увагу заслуговує фундаментальне дослідження групи вітчизняних учених Я. Калакури, О. Рафальського, М. Юрія (2015), в якому розглянуто положення та значення української культури в міжнародному та світовому контексті, враховуючи вплив на неї сучасних євроінтеграційних й глобалізаційних явищ [7].

Також в процесі аналізу наукової літератури нашу увагу було звернено на дисертаційну роботу Л. Кононенко «Культурно-інформаційна діяльність України за кордоном: тенденції та шляхи оптимізації (1991–1999 рр.)» (2004), в якій аналізуються напрями глобального соціокультурного й культурно-інформаційного розвитку та роль України у цих динамічних процесах.

Автор вивчає тенденції соціокультурної діяльності України у світі, розробляє концепцію та організаційні підходи до створення мережі соціокультурних й культурно-інформаційних центрів України за кордоном [10].

Соціокультурні процеси у сучасному українському суспільстві з соціально-філософських позицій всебічно розглянуто у ґрунтовному дисертаційному дослідженні Є. Борінштейна (2010).

Аналіз соціокультурної трансформації визначається науковцем як внутрішній процес змін у суспільстві, який сприяє досягненню нового, більш високого рівня впорядкованості й організованості у всіх сферах діяльності шляхом встановлення нової соціокультурної парадигми та формування нової соціокультурної реальності [3].

Соціокультурну трансформацію ретельно досліджує у своєму дисертаційному дослідженні Ф. Ревін (2021) та рушієм цієї трансформації науковець визначає інтенційну колективну діяльність. На думку вченого, будь-яка форма діяльності є спрямованою та необхідною характеристикою людини, яка полягає в основі об'єднання нації, соціальної групи, колективу, громадської організації та сім'ї та виконує функцію рушійної сили цивілізаційного прогресу [12].

Соціокультурні трансформації сучасного українського суспільства та свободу як один з факторів означених трансформацій у своєму дисертаційному дослідженні розглядає З. Атаманюк (2021). На думку дослідниці, в результаті динамічного іманентного процесу суспільних змін утворюється нова соціокультурна реальність [1].

На теренах нашої країни першою з дослідниць, яка підготувала навчальний посібник з соціокультурної діяльності є Н. Кочубей (2015). У даному посібнику ми знаходимо ґрунтовний аналіз

теоретичних аспектів та сучасного досвіду практичного впровадження соціокультурної діяльності у нових суспільно-політичних умовах. На думку Н. Кочубей, сутність соціокультурної діяльності полягає у дієвому функціонуванні особистості в окремо взятому середовищі та її участі у соціокультурних процесах та явищах, внаслідок чого відбувається формування власного соціокультурного статусу [11].

В руслі нашого дослідження увагу заслуговує навчальний посібник «Теорія та історія соціокультурної діяльності», авторами якого є О. Петінова та В. Опанасюк (2018).

Під соціокультурною діяльністю О. Петінова та В. Опанасюк розуміють «цілеспрямований, спеціально організований процес залучення людини до культурних цінностей суспільства і активного включення самої особистості в цей процес» [20].

У колективній монографії «Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток» (2013) досліджуються аспекти трансформації соціокультурної сфери українського суспільства через впровадження інформаційних технологій, з особливим урахуванням національних ментальних підходів до вдосконалення національного інформаційного комплексу [6].

У колективній монографії «Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації» (2015) розглядаються важливі аспекти формування сучасної української нації та будівництва держави, а також важлива роль громадського суспільства у цьому контексті. Увага авторів спрямована на дослідження впливу соціокультурних факторів на процес трансформації українського суспільства [15].

У монографії Л. Саракун «Культурна політика сучасної України» (2016) висвітлено основні компоненти культурної політики, її основні завдання та методи втілення в галузі соціальної філософії, детально розглянуто механізми взаємодії між державою та культурою у контексті процесів трансформації, окреслено основні напрями культурної політики держави та оптимальна модель її реалізації у період модернізаційних та транзитивних змін в Україні [14].

У колективній монографії «Соціокультурний розвиток регіонального соціуму в контексті національної безпеки: міждисциплінарний вимір» (2018) здійснено дослідження, що охоплює різні аспекти та має міждисциплінарний підхід, щодо проблем розвитку соціокультурного середовища в регіональному суспільстві в контексті національної безпеки України на сучасному етапі [16].

У монографії Т. Гончарук-Чолач «Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації» (2021) досліджено концептуальні принципи розвитку України в умовах глобалізації, проведений аналіз духовних пріоритетів українського народу під час інтеграції у соціокультурний простір Європейського Союзу та розглянута трансформація політичної системи України під впливом глобалізаційних процесів [17].

Основні процеси трансформації соціальної культури, які розглядаються у сучасному дослідницькому контексті української культурології представлено у колективній монографії «Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні» (2022).

Колектив авторів основний акцент робить на виявленні потенціалу культурної творчості в аспекті світогляду і цінностей, а також вивченні сучасних проблем, які впливають на розвиток соціальної культури. Автори розглядають зміни у соціальній культурі в різних її аспектах, що відбуваються під впливом цифрових перетворень [21].

Цікавою і корисною для нас виявилася колективна монографія «Соціокультурні виклики сучасності: потреба у теоретичному осмисленні» за редакцією М. Петрушкевич (2022). Наукова робота спрямована на осмислення двох головних модусів – людини та культури, причому людина діє в межах культури. Автори переконливо доводять, що і культура і людина не можуть розвиватися без соціального середовища та вербалізують нагальні проблеми, які стосуються світогляду, освіти, демократії, культури мас, медіакультури, перфомативності, тактичного урбанізму тощо [18].

Дуже цікавою та своєчасною є колективна монографія «Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні» (2023). У даній науковій доробці вчених лабораторії загальної психології та історії психології імені В. А. Роменця Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України розглядаються концептуальні основи, історичний контекст та етапи формування психології особистості в Україні. Вчені, спираючись на використані джерела, підтверджують, що цей процес відбувався в межах загальних соціокультурних тенденцій, що є доказом того, що Україна була і залишається частиною Європи, частиною європейської культури [19].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, підсумовуючи зазначимо, що аналіз стану розвитку соціокультурної діяльності дає підстави констатувати, що вітчизняні вчені зробили спроби розкрити певні аспекти еволюції цього феномену. Однак за результатами здійсненого історичного аналізу приходимо до висновку, що в сучасній історико-педагогічній науці відсутнє комплексне дослідження, яке би предметно й цілісно репрезентувало розвиток соціокультурної діяльності у період кінця ХХ – першої половини ХХІ ст.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атаманюк З. М. Соціально-філософські основи свободи як фактора соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства: дис... д-ра філос. наук: 09.00.03. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2021. 423 с.
2. Бойко О. Україна в 1985–1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку: монографія. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2002. 306 с.
3. Борінштейн Є. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства. Дисер...на здоб. наук. ст. док-ра філ. наук: 09. 00. 03: соціальна філософія і філософія історії. Одеса, 2010. 451 с.

4. Вичівський П., Маланюк Т., Орлова В., Дричак С. Сучасні підходи до розуміння сутності управління соціокультурною діяльністю у науковій літературі. Наукові перспективи. № 4 (34), 2023. С. 204–214.

5. Головаха Є. І. Суспільство, що трансформується. Досвід соціологічного моніторингу в Україні. К.: Ін-т соціології НАНУ, 1997. 234 с.

6. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток: [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горвий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2013. 184 с.

7. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.

8. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.

9. Катаєв С. Л. Соціокультурна трансформація сучасного українського суспільства: дис.. на здоб. наук. ст. д-ра соціол. наук: 22.00.01. К., 1998. 380 с.

10. Кононенко Л. Культурно-інформаційна діяльність України за кордоном: тенденції та шляхи оптимізації: Дис. канд. іст. наук: 17.00.05. Київський національний ун-т культури і мистецтв. К., 2004. 231 с.

11. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник. Суми: університетська книга, 2015. 122 с.

12. Ревін Ф. Г. Іntenційна колективна діяльність як рушій соціокультурної трансформації: дис...канд. філос. наук: 09.00.03. Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав, 2021. 256 с.

13. Ручка А. О. Особливості суспільно-політичної ситуації в Україні: 2000 р. Моніторинг–2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали. К.: ІС НАНУ, 2000. С. 81–94.

14. Саракун Л. П. Культурна політика сучасної України: монографія. Ніжин, 2016. 205 с.

15. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.

16. Соціокультурний розвиток регіонального соціуму в контексті національної безпеки: міждисциплінарний вимір. Колективна монографія / за заг. ред. І. А. Мейжис, Л. А. Ляпіна. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 312 с.

17. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.

18. Соціокультурні виклики сучасності: потреба у теоретичному осмисленні: колективна монографія / за ред. Марії Петрушкевич. Острого. Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. 212 с.

19. Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні: монографія / В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, В. В. Москаленко та ін.; за наук. ред. В. В. Турбан. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 296 с.

20. Теорія та історія соціокультурної діяльності: навчальний посібник / О. Б. Петінова, В. В. Опанасюк. Одеса, 2018. 78 с.

21. Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні: колект. монографія. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 556 с.

REFERENCES

1. Atamanyuk, Z. M. (2021). *Sotsialno-filosofski osnovy svobody yak faktora sotsiokulturnykh transformatsiy suchasnoho ukraïnskoho suspilstva*. [Social and philosophical foundations of

freedom as a factor of socio-cultural transformations of modern Ukrainian society]. Odesa. 423 s. [in Ukrainian]

2. Boyko, O. (2002). *Ukrayina v 1985–1991 rr.: osnovni tendentsiyi suspil'no-politychnoho rozvytku*. [Ukraine in 1985–1991: main trends of social and political development]. Kyiv. 306 s. [in Ukrainian]

3. Borinshteyn, YE. R. (2010). *Osoblyvosti sotsiokul'turnoyi transformatsiyi suchasnoho ukrayins'koho suspil'stva*. [Peculiarities of socio-cultural transformation of modern Ukrainian society]. Odesa. 451 s. [in Ukrainian]

4. Vychiv's'kyu, P., Malanyuk, T., Orlova, V., Drychak, S. (2023). *Suchasni pidkhody do rozumynnya sutnosti upravlinnya sotsiokul'turnoyu diyal'nistyu u naukoviy literature*. [Modern approaches to understanding the essence of managing sociocultural activities in scientific literature]. Kyiv. S. 204–214. [in Ukrainian]

5. Holovakha, YE. I. (1997). *Suspil'stvo, shcho transformuyet'sya. Dosvid sotsiologichnoho monitorynhu v Ukrayini*. [Society in Transformation. Experience of sociological monitoring in Ukraine]. Kyiv. 234 s. [in Ukrainian]

6. *Informatyzatsiya i modernizatsiya sotsiokul'turnoyi sfery suspil'stva: vzayemodiya ta rozvytok*. (2013). [Informatization and modernization of the sociocultural sphere of society: interaction and development]. Kyiv. 184 s.

7. Kalakura, YA. S. (2015). *Ukrayins'ka kul'tura: tsyvilizatsiynyy vymir*. [Ukrainian culture: civilization dimension]. Kyiv. 496 s. [in Ukrainian]

8. Kas'yanov, H. (2008). *Ukrayina 1991–2007: narysy novitn'oyi istoriyi*. [Ukraine 1991–2007: Essays of Recent History]. Kyiv. 432 s. [in Ukrainian]

9. Katayev, S. L. (1998). *Sotsiokul'turna transformatsiya suchasnoho ukrayins'koho suspil'stv*. [Socio-cultural transformation of modern Ukrainian society]. Kyiv. 380 s.

10. Kononenko, L. (2004). *Kul'turno-informatsiyna diyal'nist' Ukrayiny za kordonom: tendentsiyi ta shlyakhy optymizatsiyi*. [Cultural and information activities of Ukraine abroad: trends and ways of optimization]. Kyiv. 231 s. [in Ukrainian]

11. Kochubey, N. V. (2015). *Sotsiokul'turna diyal'nist*. [Sociocultural activity]. Symu. 122 s. [in Ukrainian]

12. Revin, F. H. (2021). *Intentsiyna kolektyvna diyal'nist' yak rushiy sotsiokul'turnoyi transformatsiyi*. [Intentional collective activity as a driver of sociocultural transformation]. Pereyaslav. 256 s. [in Ukrainian]

13. Ruchka, A. O. (2001). *Osoblyvosti suspil'no-politychnoyi sytuatsiyi v Ukrayini: 2000 r.* [Peculiarities of the socio-political situation in Ukraine: 2000]. Kyiv. S. 81–94.

14. Sarakun, L. P. (2016). *Kul'turna polityka suchasnoyi Ukrayiny*. [Cultural policy of modern Ukraine]. Nizhyn. 205 s. [in Ukrainian]

15. *Svitohlyadni ta sotsiokul'turni zasady formuvannya modernoyi ukrayins'koyi natsiyi: monohrafiya*. (2015). [Worldview and sociocultural foundations of the formation of the modern Ukrainian nation: a monograph]. Ternopil. 255 s. [in Ukrainian]

16. *Sotsiokul'turnyy rozvytok rehional'noho sotsiumu v konteksti natsional'noyi bezpeky: mizhdystsyplinarnyy vymir. Kolektyvna monohrafiya*. (2018). [Sociocultural development of regional society in the context of national security: interdisciplinary dimension. Collective monograph]. Mykolaiv. 312 s. [in Ukrainian]

17. *Sotsiokul'turni ta politychni priorytety ukrayins'koyi natsiyi v umovakh hlobalizatsiyi: monohrafiya*. (2021). [Sociocultural and political priorities of the Ukrainian nation in the conditions of globalization: monograph]. Ternopil. 338 s. [in Ukrainian]

18. *Sotsiokul'turni vyklyky suchasnosti: potreba u teoretychnomu osmyslenni: kolektyvna monohrafiya*. (2021). [Sociocultural challenges of modernity: the need for theoretical understanding: collective monograph]. Ostrog. 212 s. [in Ukrainian]

19. *Sotsiokul'turni determinanty rozvytku psykholohiyi osobystosti v Ukrayini: monohrafiya*. (2023). [Sociocultural determinants of the development of personality psychology in Ukraine: monograph]. Kyiv. 296 s. [in Ukrainian]

20. *Teoriya ta istoriya sotsiokul'turnoyi diyal'nosti: navchal'nyy posibnyk*. (2018). [Theory and history of socio-cultural activity: study guide]. Odesa. 78 s. [in Ukrainian]

21. *Transformatsiyni protsesy sotsial'noyi kul'tury v Ukrayini: kolekt. monohrafiya*. (2022). [Transformational processes of social culture in Ukraine: collection. monograph]. Kyiv. 556 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КУЛІКОВА Світлана Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: розвиток соціокультурної діяльності в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KULIKOVA Svitlana Viktorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Art Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: development of socio-cultural activities in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2024 р.

УДК 7.038.53:75(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-215-221

КУЛІНІЧ Лариса Олександрівна –

старший викладач

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7439-2202>

e-mail: kulinichlar@ukr.net

ГУСЕВА Любов Григорівна –

викладач Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0171-0744>

e-mail: gusevalubov@ukr.net